

در حوزه تعلیم و تربیت، یکی از مهم‌ترین و دشوارترین مباحث، تربیت، به ویژه تربیت دینی و اخلاقی بارآوردن کودکان و افراد نابالغ و درونی کردن اخلاق در کودکان و نوجوانان است. سازندگی درونی انسان در سعادت فردی، اجتماعی، دنیوی و اخروی افراد نقش بسزایی دارد، به طوری که اگر انسان تمامی علوم را تحصیل کند و کلیه نیروهای طبیعت را به تسخیر خویش در آورد، اما از تسخیر درون و تسلط بر نفس خود ناتوان باشد، از رسیدن به سعادت و نیل به کمال باز می‌ماند؛ کمال و سعادت که فلسفه خلقت آدمی است. این مهم در جامعه بر عهده نهاد خانواده و نهاد تعلیم و تربیت است. از این‌رو، مقوله تربیت، به ویژه تربیت دینی و اخلاقی انسان و برنامه‌ریزی برای اجتماعی و جامعه‌پذیر کردن افراد و درونی و نهادینه‌سازی ارزش‌های اخلاقی و دینی در هر جامعه‌ای امری حیاتی و بر عهده دو نهاد خانواده و آموزش و پرورش است.

با این حال، سوگمندان باید اعتراف کرد که گمشده اصلی بشر حیران و سرگشته امروز دین، اخلاق، معنویت و دوری از ارزش‌های انسانی، دینی و الهی است. این مهم وظیفه ذاتی و کارکرد اصلی نهاد خانواده و نهاد آموزشی است. البته از آنجایی که حدود ۷۰ درصد شخصیت و جان‌مایه اصلی شخصیت افراد تا سن ۷ سالگی شکل می‌گیرد، و کودکان نیز از ۷ سالگی به مدرسه می‌روند، جایگاه و نقش تربیتی خانواده بیش از پیش آشکار می‌گردد. بنابراین، کودکان در خانواده موضوع اصلی تربیت قلمداد می‌شوند، وظیفه اصلی والدین و خانواده آماده‌سازی فرزندان برای ورود به اجتماع است. فرایند آماده‌سازی تحت عنوان «جامعه‌پذیری و یا اجتماعی کردن» و به اصطلاح «تربیت» شکل می‌گیرد. از این رو، شکل‌گیری درست بنیان خانواده و پایبندی آن به اخلاق، دین، تربیت و ارزش‌های دینی و اخلاقی در این زمینه می‌تواند راهگشا باشد.

سازوکار پایبندی نیز این است که افراد این ارزش‌ها را نهادینه و به اصطلاح درونی کنند؛ درونی کردن یک ارزش، یعنی ارزش جزئی از وجدان شخص شود، به گونه‌ای که نقض آن نزد شخص، احساس خطا و شرم برانگیزد و شخص تعهد وجدانی داشته باشد که آن را محترم بشمارد (اجاقی، ۱۳۸۶).

بی تردید ما امروز شاهد ناکارآمدی خانواده و نهادهای آموزشی در تربیت و پایبندسازی افراد به ارزش‌های اخلاقی، انسانی و دینی هستیم؛ زیرا بشر کنونی در آغاز هزاره سوم در اوج تکنانها و جهش‌های پی در پی و تغییرات فزاینده به سر می‌برد که جامعه مدرنیته را

دوفصلنامه علمی تخصصی کودک و خانواده، سال اول، شماره دوم، پاییز و زمستان ۱۴۰۱

به فرامدرنیته سوق داده است. فناوری‌های روز، انواع امکانات و ابزار دستیابی به اطلاعات را در دسترس همگان گذاشته است. در نتیجه هویت انسان‌ها تحت تاثیر جامعه و یک ساختار اجتماعی ثابت قرار ندارد، بلکه مورد هجوم فرهنگ سلطه‌طلب غربی است. درحالی که فرهنگ، اساس و بنیاد پیشرفت و تعالی انسان‌ها و نشان‌دهنده اصالت یک ملت است. در همه جوامع بشری، ارزش‌هایی وجود دارد که بنیان اصلی فرهنگ آن جامعه را شکل می‌دهد. اهمیت و جایگاه این ارزش‌ها به گونه‌ای است که هر ملت، هویت و حیات اجتماعی و سیاسی خود را در پایبندی و احترام به آنها و انتقال کامل آن به نسل‌های آینده می‌داند. در جهان امروز اگرچه انسان از نظر فناوری به پیشرفت‌های چشم‌گیری دست یافته، اما به نظر می‌رسد از نظر اخلاقی نه تنها به پیشرفتی نائل نیامده، بلکه از ارزش‌های راستین تهی گشته و در نابسامانی‌ها دست و پا می‌زند (سعیدی، ۱۳۸۸).

یک خانواده موفق و کارآمد، خانواده‌ای است که با درک درست زمانه و اقتضات آن و نیز عوامل و موانع رشد و تعالی بشر، بستر مناسبی برای رشد و تربیت فرزندان خویش فراهم ساخته، با آماده‌سازی آنان برای ورود به اجتماع، زمینه شکل‌گیری جامعه‌ای با فضیلت و اخلاق و دین محور فراهم سازد. تربیت درست و مطابق با ارزش‌های دینی و اخلاق توسط خانواده، موجب می‌شود کارگزاران فردای جامعه، افرادی مسئولیت‌پذیر و اخلاق مدار باشند. در سطح خانوادگی نیز مودت و رحمت افزایش می‌یابد، مشکلات ارتباطی همسران و به تبع آن، آمار طلاق کاهش می‌یابد. همچنین در سطح فردی درونی شدن اخلاق، موجبات سعادت و رستگاری انسان را فراهم می‌سازد. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرماید: «بُعِثْتُ لِأَتِمُّ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ» (بیهقی، ۱۴۲۴ق، ص ۳۲۳)؛ به راستی که من مبعوث شدم تا شرافت‌های اخلاقی را کامل و تمام کنم و به مردم بیاموزم.

مدرسه علمیه حضرت الزهرا علیها السلام اهواز، با درک این مهم و به خامه طلاب با انگیزه و پرتلاش این مدرسه در سطح ۲، ۳ و ۴، اقدام به راه‌اندازی دوفصلنامه علمی تخصصی «مطالعات کودک و خانواده» نموده‌اند. این نشریه در صدد است تا با شناسایی آسیب‌ها و خلأهای موجود در خانواده ایرانی، گامی هر چند کوچک در این زمینه بردارد.

دومین شماره این نشریه را در این عرصه تقدیم می‌داریم، امید که مقبول افتد. بدین وسیله، ما ضمن استقبال از انتشار آثار قلمی استادان، محققان، پژوهشگران و فرهیختگان عرصه مطالعات کودک و خانواده، پیشنهادها و انتقادهای سازنده شما را در مسیر کمال و بالندگی مجله پذیرا هستیم. خواهشمند است مقالات وزین علمی خود را از طریق سامانه نشریه ارسال فرمایید.

سردبیر نشریه